

Titus Liuius de bello Macedonico: Comparauerat & Tyrannus modicam classem.

Ibidem: Vt modico ædito prælio in fugam inclinarent.

Ibidem; Refecti cibo sumpto, & modica quiete.

¶ MOUET me, non me impedit.

Mouet me, non me mouet, non me impedit, eleganti modo loquendi ponitur ab antiquis.

Cicero pro lege Manilia: Neque me impedit eius Quirites inimicum edictum,

Papinianus de conditione furtiua, lege, Parui refert: Nec me mouet præsens homo fuerit nec ne.

Caius de dano infecto, lege, Si ædibus: Sed mouet me, quod ipse meas ædes reficere possim.

¶ MORE maiorum, in morem. *na wyse*

More belluæ, more maiorum, & in morem dicebāt, addito quādoque genitiuo: aliqui inepte modo, & in modum dicunt.

Vergilius: Percipit duas in morem fulminis arctos.

Ouidius: Eunt anni more fluentis aquæ.

¶ NEMO.

Cum ut sæpe iam dixi, nihil aliud sit perfecta Latinitas, quam perfectorum illorum uirorum autoritas, qua certo dicendi modo tanquam suo iure & pro arbitrio usi sunt: Considerare, atque obseruare maxime decet, quid, & quo modo dixerint: Nemo quisque, nemo homo, non nemo, nemo unus, nemo unus uir, quisque unus, quiuis unus, quisque omnium, alter quisque, unus aliquis. Quod rari post eos curauerunt, quare eorum uel scripta uel dicta merito laude carent.

Nemo quisque,

¶ NEMO quisq̄, nemo homo, homo quisq̄.
 Terētius in Eunucho: O populares, ecquis uiuit me hodie
 fortunatior? nemo hercle quisq̄.
 Idem in Ecyra: Nemo quisq̄ illorum ad te uenit, quin ita
 præparet sese.
 Idem in Eunucho: Nemo homo est iam.
 Titus Li. ab urbe condita: Victoria, cui nec deus, nec homo
 quisq̄ inuideat.

¶ NON nemo.

Varro de re rustica: Tonsas recentes eodē die perungunt ui-
 no & oleo, nō nemo adiuncta cera alba, & adipe suillo.
 Cicero pro L. Murena: Non nemo etiā in illo sacrario Rei-
 publicæ, in ipsa inq̄ curia nō nemo hostis est.
 Idem pro P. Sextio: Vel ut non nemo putaret.
 Idem pro lege Manilia: Cum esset nō nemo in Senatu, qui
 diceret non oportere.
 Idem pro L. Cornelio Balbo: Ut non nemo putaret.
 Idem in Verrem: Nam quod fortasse nō nemo uestrum au-
 dierit istum a Syracusanis publice laudari.
 Hircius in cōmenta. Non nemo culpæ eius, imprudentiæq̄
 assignabat.

¶ NEMO unus, & nemo unus uir.

Cæsar in commentarijs: Ad neminem unū summa imperij.
 Titus Liuius ab urbe cōdita: Quia nemo unus satis dignus
 regno uisus est.
 Ibidē: Neminē unū esse, cuius opera putet Rēpub. restitutā.
 Ibidem: Ut nemo unus inde præcipuum quicq̄ gloriæ do-
 num referret.

Ibidem: Haud

Ibidem: Haud dubie illa ætate, qua nulla uirtutum feracior fuit, nemo unus erat uir, quo magis innixa res Romana staret.

¶ QUIUIS UNUS, QUI SCQ̃ UNUS, & QUI SCQ̃ OMNIUM.

Cice. in Bruto: Quantum nõ quiuis unus è populo, sed æstimator doctus & intelligens posset.

Titus Liuius ab urbe cõdita: Ne quisq̃ unus malis artibus postea tam popularis esset.

Ibidem: Quia nondum in quenq̃ unum sæuiebatur.

Ibidem: Cum multi magis fremerent, q̃ quisq̃ unus recusa re auderet.

Ibidem: Solertius q̃ quiuis unus ex ijs, quos nominauit castris locum caperet.

Idem de bello Macedonico: Non modo quenq̃ unũ elicit ad suadendum, sed ne fremitum quidem mouit.

Ibidem: Ne quem unum relinquerent.

Cicero in Verrem: An hoc dubitabit quisq̃ omnium, quin is uenalem in Sicilia iurisdictionem habuerit?

¶ ALTER QVISQUAM.

Plautus in Asinaria: Neq; me Athenis est alter hodie quisq̃, cui credi recte æqueq; putent.

Vnus aliquis.

¶ Vnus aliquis, uulgari propemodũ sermone Romæ etiã nunc dicitur: qui modus loquendi magis apud uulgum, q̃ apud eruditos remansit.

Cicero in Antonium: Cur nõq; tam frequens Senatus fuit quod unus aliquis tuam sententiam secutus sit?

Idem de finibus bonorum & malorum: Utilitati hominum
L plusq;

plusq̄ unius alicuius aut suæ consulit.
 Idem pro Cluentio: Vnum aliquem nominare.
 Idem de Prouin. Consularibus: Tanq̄ unum aliquem portum tutum & clausum teneri.
 Caius, Si quis omissa, lege, Cum hæreditas: Cū ab eo quoq̄ peti posset, qui unam aliquam rem hæreditario nomine possideat.

¶ **NEGATIO.** Metuo ne non.

Frequenter etiā ueteres illi autores duas negatiuas clausulas simul ponunt, & plerūq̄ cum uerbis uereor, aut timeo, aut metuo coniungunt. Quem dicendi modum nulli post minores consyderauerunt, aut quod certe liquido constat, in suis scriptis raro usurpauerunt.

Plautus in Persa: Ne non sat esses leno id metuabas miser.

Idem in Casina: Metuo ne non sit surda.

Terent. in Adel. Metuisti hominum homo stultissime, ne nō tibi istud sceneraret.

Idē in Phormione: An uerebamini ne non id facerem, quod recepissem semel.

Cicero Attico: Vereor ne non liceat.

Eidem: Timeo ne non impetrem.

Eidem: Vereor ne exeundi potestas non sit.

Eidem: Veretur enim ne non liceat tenere hæreditatem.

Idē p̄ Sexto Roscio Amerino: Vereor ne non ille solus (id quod ad me nihil attinet) sed alij quoq̄ plures læsos se esse putent.

Idem in Tusculanis: Vereor ne nō tam uirtutis fiducia utendū nobis ad spem beate uiuēdi, q̄ uota faciendi uideant̄.

Idem in

- Idem in Philippicis: Sed unam rem uereor ne nō probes.
- Ibidem: An uerebare ne non putaremus natura te potuisse tam improbum euadere, nisi accessisset etiam disciplina?
- Idem pro lege Agraria: Pertimescam credo, ne mihi non liceat contra uos in concione consistere?
- Idem Curioni: Non enim uereor ne non inscribendo te expleam.
- Eidem: Non quo uerear, ne uirtus tua opinioni hominum non respondeat.
- Idem pro T. Annio Milone: Quancūq; præsijs salutaribus, & necessarijs septi sumus, tamen ne non timere sine aliquo timore possumus.
- Ibidem: Cur igitur hos manumisit? metuebat scilicet ne iudicaretur, ne dolorem perferre non posset.
- Idem pro M. Cælio: An timebant ne tot unum ualentes imbecillum, alacres perterritum superare non possent?
- Idem in Verrem: Non uereor ne hoc officium meū P. Seruilio iudici non probem.
- Idem in Catilinam: Si te iam Catilina cōprende, si interfici iussero, credo uerendum erit mihi, ne nō potius hic omnes boni serius à me, quàm quisquàm crudelius factum esse dicant.
- Horatius: Sedit qui timuit ne non succederet.
- Ouidius de Ponto: An uereor ne non approbet illa Getes?
- T. Liuius de bello Macedonico: Metuentes ne dilationē res non paterentur.
- Vulpianus de iure dotium, lege, Si ergo: Vereor ne nō possint domini eius effici.

Martianus eodem titulo, lege, Si mulier: Vereor ne non sit obligata.

Idem de re militari, lege, Officium: Vereor tamen si quicq̃ promiserō, quod in usum meum aut tuum fiat, ne modus in ea re non adhibeatur.

Paulus de acquirendo rerum dominio, lege, Bonæ fidei: Verendum ne non sit bonæ fidei possessor.

¶ Simpliciter posita sine uerbo Metuo, uereor, timeo. Cicero Attico: Sed diligentius nobis est uidendum, ne distracti pares esse aduersario non possimus.

Idem pro Gn. Planco: Hæc mihi sunt tractanda iudices & modice, ne quid ipse offendam cœtum: deniq̃ cum respondero criminibus, ne nō tā innocētia reus sua, q̃ recordatione meorū temporum defensus esse uideatur.

Idem De oratore: Neq̃ esse periculum, qui leonem, aut taurum pungat egregie, ne idem in multis alijs quadrupedibus facere non possit.

Idem de Fato: Vide ne non eadem sit illorum causa, & Stoicorum.

Idem M. Marcello: Si ista uita tibi commodior esse uideatur, cogitandum tamen ne tutior non sit.

Ouidius de arte: Ne tantī noctes non putet esse tuas.

Idem de Ponto: Mors faciet certe ne sim cum uenerit exul. Ne non peccarim, mors quoq̃ non faciet.

Idem in Epistola: Quod potui renui, ne non inuita tenerer.

Vulpianus de receptis arbitris, lege, Idem: Vidēdum est ne non sit compromissum.

Paulus de statu liberis, lege, Cum hæres: Recte putant liberum fore.

rum fore, ne multi ad libertatem peruenire nō possint.

¶ NVLLO NEGOTIO. *ayn sēacheit*

Nullo negotio, hoc modo dicendi id significatur, ac si diceremus, sine difficultate.

Cice. Attico: Cato Siciliam tenere nullo negotio potuit.

Eidem: Cum id nullo negotio facere possis.

Idem pro Roscio: Quare hoc tu propter multitudinem sicariorum nullo negotio facere potuisti?

¶ NON ires, pro ire non deberes,

Notandum & hic dicendi modus, nō ires, non redderes: pro quo inepte dicitur: Ire non deberes, reddere non deberes.

Plautus in Trinummo: Non ego illi argentum redderem?

Respondetur: Non redderes, neq; de illo quicq; neq; emeris, neq; uenderes.

¶ NE plura, ne multis, ne longū faciam.

Ne plura, ne multis, ne longum faciam, quid multis? modus loquēdi, ac si dicas: Ne dicam plura, ne multis te teneam, quid multis opus est: sed elegantius illa, & breuius.

Cicero pro Cluentio: Ne multa, perquiritur à coactoribus, inuenitur ea ferrula ad Stratorem peruenisse.

Idem C. Memmio: Si peccat, magis ineptiis quàm improbitate peccat, sed ne plura.

Idem pro Cluentio: Ne multis, Diogenes emitur.

Idem Attico: Ne multa, nihil me in illo itinere præter cōscientiam meam delectauit.

Idem in Verrem: Ne multa, locuturum se esse confirmat.

Ibidem: Ne multa, Sextertia decem me inquit dixi daturū.

L 3. Ibidem:

Ibidem: Vndiq; reclamatur, ne multa, iterum iste aliquanto post ad illos uenit.

Ibidem: Ne multa, iudices libertate, quam uos socijs dedistis, hac ille in acerbissimo supplicio miserimæ seruitutis abusus est.

Ibidem: Ne multa, ipsum dicere adolescentem audistis.

Ibidē: Ne multa, iudices ijs contumelijs scitote Quintū Lolium coactum ad Apronij leges, conditionesq; uenisse.

Idem pro Cluentio: Et ne longum sit, omniū uicinorū summam esse in hunc beniuolentiam confirmamus.

Horatius: Ne longum faciam.

¶ NIHIL ad Persium.

Nihil ad Persium, modus hic dicendi multis in locis reperitur illo perfecto sæculo usitatus: id enim est ac si dicamus, Nihil ad comparisonem Persij, aut non est id cū Persio comparandum.

Terentius in Eunuchis: At nihil ad nostram.

Cicero in Oratore: Quem cognouimus uirum bonum, & non illiteratum: sed nihil ad Persium.

¶ NVNQVID Romam uelis &c.

Nunquid Romam uelis? Nunquid me uis? modus est loquendi apud Veteres, quem modum sequentia sæcula omnino pratermiserunt. Nos autem apud quos ferè Latinus sermo reuiruit, nõdum ad hos flosculos manus admouimus: At spero fore breui, ut ad priscum candorem q; proxime accedatur.

Plautus in Aulularia: Ibo igitur parabo, nunquid me uis?

Idem in Trinummio: Nunquid uis? Respondetur: Cures tuam

tuam fidem.

Terentius in Eunucho: Rogo nunquid uelit: recte inquit.

Idem in Adelphis: Nunquid uis quin abeam?

Cicero Q. Ciceroni fratri: Me adhuc nemo rogauit, nūquid in Sardinia uellem: te puto sæpe habere, qui nunquid Romam uelis quærant.

Idem Attico: Me expensæ sua uilla nunquid uellem rogauit.

Eidem: Is me proficiscentem Apameam profecutus est: nec cum postea in castra uenisset, atq; inde discederet, nūquid uellem rogauit.

T. Liuius ab urbe cō. Frequentia prosequentiū, rogantiūq; nunquid uellet.

¶ NOCTV, Interdiu.

NOctu, interdiu, quod ferè omissum est, & omnes dicunt bonis alioqui uerbis, de nocte, in meridie.

Cæsar in commen. Pompeius clam & noctu, Cæsar palam atq; interdiu.

Cato de re rustica: Marti Syluano in sylua interdiu in capita singula bouum uotum facito.

¶ NEC caput, nec pedes habet.

NEc caput, nec pedes habet, modo hoc loquendi uulgaris etiam nunc sermo Romanus frequenter utitur, cum res intricata & impedita est, ut quò te uertas nescias.

Adagiū

Cicero Curio: Propter res tuas ita contractas, ut quemadmodum scribis, nec caput: nec pedes, equidem uellem uti pedes haberent, ut aliquando redires.

Nihil

¶ NIHIL mihi longius, nihil propius, nihil potius.

¶ Nihil mihi longius, nec quicquam mihi longius, nihil fuit propius, nihil fuit potius, modi sunt loquendi maxime ediscendi.

Plautus in milite: Nihil fuit propius quam ut perirem.

Cicero Rabirio Posthumo: Nec mihi longius quam quod est iudices, quam uidere hominum uultus.

Idem in somnio Scipionis: Nihil mihi fuit potius, quam ut Massinissam conuenirem.

¶ NON idem tibi & mihi.

¶ Notandum est & hoc non uulgare dicendi genus, Non idem tibi & mihi: quod multi multo aliter proferunt. Nemo enim non dicit: Non idem tibi sicut mihi, uel non idem tibi quod mihi.

Varro de lingua Latina: Et de ijs non eadem oratores & poetae.

Cicero de Fato: Vide ne non eadem sit illorum causa, & Stoicorum.

Salustius in Catilina: Non eadem uobis & illis necessitudo impendet.

¶ ^{verh heb. qd' ois facche} NON habeo quod te accusem.

¶ Non habeo quod accusem senectutem, Non habeo quod te accusem, nihil habeo quod defendam: certo modo loquendi illius temporis elegantissime dicebatur: Minores haec ut alia corruerunt.

Cicero de senectute: Non habeo quod accusem senectutem.

Idem in epistola ad Caesarium: Neque tamen adhuc habeo quod te accusem.

Idem pro Tito Annio Milone: Nihil sane id profit Miloni
qui

qui hoc fato natus est, ut ne se quidē seruare potuerit, quin unā Rempub. uosq; seruaret: si id iure non posset, nihil habeo quod defendam.

¶ NEVE hoc, néue illud. *ut non h^o, ut nō illud*

¶ Néue hoc, néue illud, genus est dicendi perelegans: & ut est longo interuallo omissum, ita est ueluti postliminio repetendum.

Cicero Lentulo: Peto à te, ne id à me, néue in hoc reo, néue in alijs quæras.

Idem De oratore: Ut néue asper eorum concursus, néue hiulcus sit.

Ibidem: Ut néue aspere concurrant, néue uastius deducātur.

¶ NE uiuam &c.

¶ Ne uiuam, ne ualeam, ne sim saluus, peream, dispeream, moriar, male mihi sit: modi sunt dicendi cum quid asseuerare, & ueluti quibusdam precibus deuouere, aut sacramento aliquo obtestari contendimus.

Obtestandi modi.

Cicero Attico: Ne sim saluus, si aliter scribo, ac sentio.

Eidem: Quid poteris inquis pro ijs dicere, ne uiuam si scio?

Idem C. Fabio Gallo: Sed ne uiuam si tibi concedo, ut eius rei tu cupidior sis quàm ego sim?

Eidem: Moriar si quisquàm me tenet præter te?

Eidem: Male mihi sit, si unq; quicq; tam enitar.

Idem Tironi: Sollicitat, ita uiuā, me tua mi Tiro ualetudo.

Propertius: Dispereā si quicquàm aliud, quàm gloria de te quæritur.

¶ NVNC ERAT. *het was nu tijt*

¶ Nūcerat, antiq; illi simul ponebant præsens cū præterito.

M Ouidius

Ouidius in epistola ad Vlysses: Nunc erat auxilijs illa tuenda patris.

Horatius: Nunc saliaribus ornare puluinar deorum
Tempus erat dapibus sodales.

Cicero Attico: Nunc reus erat apud Crassum diuitem Ve-
ctius de ui.

Eidem: Brutus erat in Veside etiam nunc.

¶ NOMEN FACERE.

Obseruauit item quid sit exigere, & facere nomen, & nomina defecta non idonea. Visumque est mihi nomen & nomina quandoque pro debitoribus, quandoque pro ipso debito accipi: Facere autem nomina, id esse quod debitores comparare: quod diuersis modis fiebat, Pactis usuris, uel promissis mensuris, aut annuis fructibus. Pecunia enim, aut numerata seruabatur in arca, aut emptis agris uel mercibus in nominibus collocabatur: uti infra positæ autoritates melius declarabunt.

Cicero de natura deorum: Aut tu illum fructu fallas, aut per literas auertas aliquod nomen, aut per seruulum percutias pauidum.

Idem Attico: Salaminos autem, hos enim poteram coercere, adduxi ut totum nomen uellent Scaptio soluere.

Idem pro L. Flacco: Hermippoque percontanti de nomine Fasiano.

Paulus de pignoratitia actione, lege, Si conuenitur, ut nomen debitoris mei pignori tibi sit, tuenda est à Præatore hæc cōuentio: ut & te in exigenda pecunia, & debitor aduersus me si cum eo experiar tueatur: ergo si id nomen pecuniarium fuerit,

fuerit, exactam pecuniam tecum compensabis.

Vulpianus de doli mali exceptiōe, lege, Apud Celsum: Qd si is, cui pecunia debebatur cum debitore decidit, & nomē eius uendidit Seio, cui debitor mandauerat, ut nomen emeret.

Scauola de legatis, lege, Nomen debitoris in hæc uerba legauit: Titio hoc amplius dari uolo cētū aureos, quos mihi hæreditas C. Seij debet, aduersus quos ei actionem mandari uolo, eiq; eorundem pignora tradi: Quæro utrū hæredes tantū decem dare debeant, an omne debitū: hoc est, an & usuras debeant mandare? Respondi, uideri uniuersam eius nominis obligationem legatam.

Hemuleius de emptionibus, lege, Si plus: Qui nomen quale fuit uendidit, dūtaxat ut sit, nō ut exigi aliquid possit, & dolum præstare cogitur.

Cinna de Catone: Mirati sumus unicum magistrum, summum Grammaticum, optimū Poëtam, omnes soluere posse quæstiones, unum difficile expedire nomen.

☞ Facere nomina. *debitores cōparare*

Cicero de officijs: Hortos emit instructos, nomina facit, negotium conficit.

Idem Fabio Gallo: Tantum ex Arpinati ueneram, cū mihi à te literæ redditæ sunt: ab eodemq; accepi Aniani literas, in quibus hoc inerat, liberalissimum nomina se facturum cum uenisset qua ego uellem die.

Paulus de Peculio, lege, Ex facto: Planè si ex re pupilli nomina fecit, uel pecuniam in arca deposuit, datur ei uendicatio nummorum.

Pomponius de Peculio, lege, Peculium: Si uero nomina ita fecerit dominus, ut quasi debitorem se seruo faceret, cū debitor non esset, contra puto.

Scauola de fidei commissarijs libertatibus, lege, Thais: Sticus Archarius probante domino nomina fecit, & rationes à domino scriptas exhibet, nec postea nomē ullū fecit.

Idem de legatis, lege, Nomen debitoris: Multos nouos debitores ampliarum pecuniarum fecit, & subdit: Quæsitum est, an huic filio eorum nominum, quæ ipse fecit, perceptio permittenda est?

Papinianus de usu, & usufructu, lege, Vxori: Non idem seruabitur in nominibus ab hærede factis.

¶ Exigere nomina.

Cicero in Verrē: Ut reperiretur pecunias sumpsisse mutuas, nomina sua exegisse.

Paulus de Usuris, lege, Caius: Exigi solēt etiam si omnia nomina idonea sint.

¶ Nomina simpliciter.

Cicero in Verrem: Ille clamare cum raperetur, nihil se miserum fecisse, pecuniam sibi esse in nominibus numeratā, in præsentia non habere.

Idem in Topicis: Non si uxori uir legauit argentum omne quod suū esset, idcirco quæ in nominibus fuere legata sūt. Multum enim differt, in arca ne positum sit argentum, an in tabulis debeat.

Idem Attico: Nomina mea per deos expedi.

Horatius in sermonibus: Nomina sectatur.

Idē in Epistola: Cautos nominibus certis expēdere nūmos.

Vulpianus

Vulpianus de rebus eorū, qui tutela, lege, Magis puta: Quæ rere ergo debet, an pecuniam pupillus habeat, uel in numero, uel in nominibus: qui cōuenire possint, uel in fructib⁹ cōditis, uel etiam in reddituum spe, atq; obuentionum.

Papinianus de administratione & periculo, lege, Tutor: Siue curator nomina quæ iuste putat non esse idonea.

Idem eodem titulo, lege, Tutores nominum paternorum periculum, quæ post pubertatem adolescentis idonea fuerāt, præstare cogendi non erunt.

Scauola de administratione & periculo, lege, Qui negotiationem: Duo milia potuerint à substantia hæreditatis separare, & in nomina collocare neglexerint.

Idem de fundo instructo, lege, Liberto: Ex nominibus debitorum elegit idonea nomina.

Africanus ad Senatusconsultum Velleianum, lege, Tutor: Quod parum idonea nomina debitorum uiderentur.

Modestinus, Si certum petatur: Periculum nominū ad eius cuius culpa factum probari potest, pertinet.

Scauola de statu liberis, lege, Stico: Argentarius coactor cū penè totam fortunam in nominibus haberet.

Idem de fundo instructo, lege, Liberto: Ex nominibus debitorum elegit idonea nomina.

Idem de donationibus, lege, Ad eum: Peculium tuū omne quicquid habes, tam in nominibus, q̄ in rebus mouentibus, siue in numero, me tibi concedere hac epistola mea manu scripta, notum tibi facio.

Papinianus de administratione rerum, lege, Imperatores: Item rescripserunt, nominum quæ deteriora facta sunt tē-

pore curatoris, periculum ad ipsum pertinere.

¶ OPERAM ludere.

Q Vis neget esse modum loquendi, quo Latinitas tota contineatur? Nam quis esset, qui operam ludere, dicere auderet? nisi prius patres illi latinæ eloquentiæ sic dixissent. Cū enim frustra aliquid fieri putabant, Operam ludi mus dicebant: quod imitatione dignū maxime est.

Plau. in Pseudolo: In pertusum ingerimus dicta doliū, operam ludimus.

Terētius in Phormione: In illis fruct⁹ est, in illis opa ludiē.

Plautus in Casina: Si me nunc suspendam, operam luserim, & præter operam restim sumpti fecerim.

¶ OS.

O S, certo modo loquendi ab illis antiquis pro audacia, & temeritate, quandoq; pro conspectu ponitur.

Cicero in Oratore: Quod tandem os est illius patroni, qui ad eas causas sine ulla scientia iuris audet accedere?

Idem in Verrem: Os hominis, insignemq; impudentiam cognoscite.

In Philippica quinta: Sed illud os, illam impuritatem.

In Philippica undecima: Audisset furentis introitum Dolo bellæ, uocem impuram, atq; os illud infame.

Idem p C. Rabirio Posthumo: Quod habet os? quam audaciam?

Salustius in Jugurtino: Incedunt per ora uestra magnifice.

Cicero pro Gn. Planco: Quæ cum ita sint, iam succumbam Lateren. isti tuo ori nimio, in eo, in quo nihil potest esse nimium: quoniam ita tu uis, nimium me gratum esse concedā.

Operæ